

Eiropas Savienības Kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa “Pētniecības un inovāciju kapacitātes stiprināšana un progresīvu tehnoloģiju ieviešana kopējā P&A sistēmā” 1.1.1.9. pasākuma “Pēcdoktorantūras pētījumi” pētniecības pieteikums Nr. 1.1.1.9/LZP/1/24/047
“Parastās priedes kaitēkļu, zilās krāšņvaboles un smecernieku, mikrobioms”

***Phaenops cyanea* (F.) (Col., Buprestidae) paraugu ievākšanas metode**

Labākais laiks zilās priežu krāšņvaboles ievākšanai ir jūnijs, kad tās izšķīļas un izlien no mizas. Pieaugušos īpatņus var meklēt zem biezas, pārejas mizas (1a. attēls) vai, precīzāk, pašā mizā, jo krāšņvabole pārziemo starp mizas plāksnēm, virzoties uz āru no kambija (1b. attēls).

a

b

1. attēls. A – stumbra daļa ar biezu un pārejas mizu, kas vislabāk piemērota pieaugušo zilās priežu krāšņvaboles savākšanai;
b – pieaugušie zilās priežu krāšņvaboles īpatņi ziemošanas laikā

Phaenops cyanea ir gaismu mīlošs kukainis. Tas labprāt apdzīvo vēja nogāztus kokus izcirtumos un saulainās vietās. To arī var atrast izcirtumos, kur atstāti priežu atliekas (ekoloģiskie koki). Iepriekšējā gadā nocirsti koki ir vispiemērotākie krāšņvabolēm (2. attēls).

No nokritušajiem kokiem var viegli noņemt mizu ar nazi vai cirvi, lai ievāktu *Phaenops cyanea* paraugus. Turklāt no šādiem kokiem var paņemt koka gabalu ar zilējuma pazīmēm, lai pētītu mikrobiotu.

2. attēls. Viena no iespējamām zilās priežu krāšņvaboles savākšanas vietām ir izcirtums ar kritušām ekoloģisku priedēm

Sakņu trupju uzliesmojumu vietās zilās priežu krāšņvaboles bieži sastopamas uz nokaltušiem kokiem, un izmantojot cirvi, var pārbaudīt vai zem mizas atrodas kāpuri (3. attēls). Šādi koki parasti atrodas esošā sakņu trupju inficētās platībās. Paraugu ievākšana iespējama izmantojot entomoloģisko tīkliņu vai citus alternatīvus paņēmienus.

3. attēls. Sakņu trupju perēkļos zilās priežu krāšņvaboles savākšana ir iespējama vienlaikus ar stumbru pārbaudi

Eksperimenti ar feromoniem kukaiņu piesaistei ir vēl izmēģinājuma stadijā (Sowińska A., 2006) un pašreiz, cik zināms, to regulāra neizmanto mežsaimniecībā.

Saskaņā ar literatūras datiem (Sowińska A., 2006), līmplēves metode ir diezgan efektīva, tomēr to jāpiemēro no maija vidus līdz augusta vidum, izcirtuma malā uz kokiem no apgaismotās puses vai uz atstātajiem sēklu kokiem. Pieaugušās meža audzēs šī metode nedarbojas, pat sakņu trupes inficētās platībās. Līmletes gredzeniem jābūt lieliem – no 50 cm platumā līdz 1 m.

Līmplēvēs noķerto īpatņu uzskaitē uzrādīja lielu krāšņvaboļu sugu daudzveidību, kas dzīvo priedes, bērza un ozola kokos. Dažas sugas vizuāli nevar identificēt, izmantojot entomoloģiskos noteicējus, jo kukaiņus no līmēplēves nav iespējams noņemt (4. attēls). Tomēr tas neietekmē sugas identifikāciju, izmantojot molekulārās ģenētikas metodes.

4. attēls. Zilās priedes krāšņvaboles savākšana, izmantojot līmes ekrānus

Nākotnē varētu ieteikt izmantot līmplēves metodi meža kaitēkļu uzraudzībai, un tā īpaši labi darbojas krāšņvaboles noķeršanai un sugas identifikācijai.

No jūlija līdz septembrim darbs galvenokārt tika veikts sakarā ar kāpuru ievākšanu. Ievāktie kāpuri ievietoti 1,5 vai 2 ml plastmasas stobriņos, 70% etanolā. Ievāktie paraugi glabāti pie -20°C pirms tālākām analīzēm.